

Iwona KRYSIAK
GDYNIA

PRZYMIERZE SERC JEZUSA I MARYI W UJĘCIU ŚW. JANA PAWŁA II

W nauczaniu Kościoła znajdują się liczne odniesienia do zjednoczenia Osób Jezusa i Maryi. Do łączenia kultu Serca Jezusa i Serca Maryi wezwał papież Pius XII w 1956 roku w encyklice *Haurietis aquas*. Zachęcał on, aby lud chrześcijański „oddawszy należyty hołd Najświętszemu Sercu Jezusowemu, uczcił także najukochańsze Serce Niebieskiej Matki”¹. Zagadnienie jedności Maryi z Synem Bożym ujęte zostało również w dokumentach Soboru Watykańskiego II, między innymi w Konstytucji dogmatycznej o Kościele *Lumen gentium*: „Łączność Matki z Synem w dziele zbawczym uwidacznia się od chwili dziewiczego poczęcia Chrystusa aż do Jego śmierci”², a także dalej: „Błogosławiona Dziewica utrzymała wiernie swe zjednoczenie z Synem aż do krzyża”³. Jan Paweł II swoim nauczaniem przyczynił się do pogłębienia kultu Serc Jezusa i Maryi wskazując na Służebnicę Pańską, „całą zjednoczoną z odkupieńczym poświęceniem swojego Syna”⁴.

Niniejszy artykuł skupia się na licznych wypowiedziach św. Jana Pawła II, podejmujących zagadnienie przymierza Serc Jezusa i Maryi. Zostały one pogrupowane wokół wybranych aspektów, a więc Przymierze Serc Jezusa i Maryi jako: początek Dobrej Nowiny; spełnienie woli Ojca; w wydarzeniach ewangelicznych; u podstaw Kościoła i Eucharystii; w tajemnicy zmartwychwstania oraz wniebowzięcia; jako fundament ewangelizacji oraz Przymierze Serc Jezusa i Maryi w li-

¹ Pius XII, Encyklika *Haurietis aquas* 15.05.1955, AAS 48 (1956), 316, 327, https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/pius_xii/encykliki/haurietis_aquas_15051955.html, 3dostęp 12.08.2022. Pius XII nauczał za papieżem Leonem XIII: Serce Jezusa jest „symbolem najgorętszej miłości, która wszczepiona w duszę ubogaca wolę Chrystusa, a której aktami kieruje wiedza”. Pius XII, Encyklika *Haurietis aquas* 15.05.1955, BF VI, 78. Por. Enc. *Annum Sacrum, Acta Leonis*, vol. 13. 1900, p. 76.

² LG 57.

³ LG 58.

⁴ Jan Paweł II, Homilia *Zawierzamy Ci, Maryjo, świat*, (Watykan, 16.05.1982), OsRomPol 3 (1982) nr 6, s. 43. [„L’Osservatore Romano”, wyd. polskie, Rzym 1980-].

turgii sanktuariów. Artykuł kończy się próbą wyciągnięcia wniosków w oparciu o myśli przewodnie wielkiego Papieża z Polski. Przedmiotem badań zostały objęte encykliki, adhortacje, a także wszystkie wypowiedzi św. Jana Pawła II zawarte na łamach *L'Osservatore Romano* i polskich publikacji, zawierających zatwierdzone teksty Jego wystąpień.

Zwróćmy uwagę na charakter wypowiedzi papieskich, gdyż przebija z nich bardzo osobista refleksja. Odślaniają one tajemnicę jego kapłańskiego serca, które żyło synowską miłością do Serca Chrystusa i Serca Matki Najświętszej.

1. Przymierze Serc Jezusa i Maryi początkiem Dobrej Nowiny

Cała mariologia papieska św. Jana Pawła II zasadniczo stanowi głęboką medytację nad związkiem pomiędzy czynami Jezusa i Maryi, a więc czynami, poprzez które przejawia się Przymierze Ich Serc. Z tych czynów Serca Maryi zjednoczonego z Sercem Jezusa wyrosła Jej rola w Bożym planie zbawienia.

Św. Jan Paweł II już w 1979 roku podkreśla, że „zjednoczenia z Chrystusem nie da się pojąć bez Tej, która jest Matką Słowa Wcielonego i z którą Chrystus sam się zjednoczył”⁵. Jan Paweł II w 1985 roku komentując ten fakt wskazuje, że słowa proroka Symeona (Łk 2,35) „są zapowiedzią ostatecznego przymierza Serc: Syna i Matki, Matki i Syna”⁶. Jan Paweł II w 1986 roku wskazuje na Serce Chrystusa zjednoczone z Sercem Maryi: „Jest to miłość Syna Bożego, która od chwili Wcielenia zaczyna rozwijać się pod Sercem Matki wraz z ludzkim Sercem Jej Syna”⁷. Następnie Papież mówi o Przymierzu Dwóch Serc w uzasadnieniu naszego zjednoczenia z Maryją: „Ty prowadzisz nas do Serca Twojego Syna”⁸ oraz zwraca się do Maryi: „Prosimy Cię, Matko Chrystusa, byś nam była Przewodniczką do Serca Twojego Syna. Prosimy Cię, byś nas do Niego przybliżyła i uczyła obcować z tym Sercem, które jest źródłem życia i świętości”⁹. Na Jasnej Górze w 1997 roku Papież wypowiedział znamienne słowa, zawierając Zakony,

⁵ Jan Paweł II, Homilia *Wstawiennictwo Maryi a jedność chrześcijan*, Efez, 30.11.1979, w: Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, t. 2.2, Poznań 1992, s. 619-622. Por. Kardynałowie, Arcybiskupi i Biskupi polscy, *List pasterski Biskupów z okazji Kongresu Mariologicznego i Maryjnego*, Gniezno 28.06.1986, *OsRomPol* 7 (1986) nr 8, s. 17.

⁶ Jan Paweł II, Rozważanie *Oto Człowiek-Bóg*, (Anioł Pański, 15.09.1985), *OsRomPol* 6 (1985) nr 9, s. 5.

⁷ Jan Paweł II, Rozważanie *W którym jest wyzwolenie*, (Anioł Pański, 20.07.1986), *OsRomPol* 7 (1986) nr 8, s. 9.

⁸ Jan Paweł II, Rozważanie *Za grzechy mego ludu*, (Anioł Pański, 20.07.1986), *OsRomPol* 7 (1986) nr 8, s. 10.

⁹ Jan Paweł II, Rozważanie *Źródło wody żywej*, (Anioł Pański, 19.08.1986), *OsRomPol* 7 (1986) nr 8, s. 9.

Zgromadzenia i Instytuty świeckie „Najświętszemu Sercu Pana Jezusa i Niepokalanemu Sercu Maryi Panny”¹⁰. Wypowiedź Papieża podkreśla szczególne złączenie Najświętszego Serca Jezusa z Niepokalanym Sercem Maryi i Ich wyjątkowe przymierze trwające od poczęcia, przez całe życie, a także nadal kontynuowane z nieba.

W encyklice *Redemptor hominis* Jan Paweł II przypomina, że „Serce Jezusa jest źródłem naszego odkupienia. Jest «usprawiedliwieniem» człowieka w Sercu Jednorodzonego Syna”¹¹. Dlatego też „zbliżenie się do Chrystusa w tajemnicy Jego Serca”¹² daje nam dostęp do miłosiernej miłości Ojca. Aby poznać Chrystusa, trzeba wnikać w Jego Serce, czyli w Jego Bosko-ludzka Osobę. Miłosierdzie Najświętszego Serca Chrystusa jest niewyczerpane i również miłość „Niepokalanego Serca Jego Matki jest po macierzyńsku niewyczerpana”¹³. Św. Jan Paweł II za punkt wyjścia do rozważań o Sercu Maryi przyjmuje osobowy akt wewnętrzny Dziewicy, bowiem zanim Odkupienie stało się czynem historycznym, najpierw w sposób wewnętrzny, duchowy „przeszło przez Jej serce i stało się aktem Jej woli”¹⁴. W pokornym ukryciu się Niepokalana odnajduje przestrzeń osobowej wolności dla uczestniczenia w darach Bożych¹⁵. Papież z zaangażowaniem stwierdza, że „w zwiastowaniu Maryja przyjmując Syna Bożego, «całym sercem i wszystkimi siłami swej duszy przyłgnęła do Niego, jako do swego skarbu najwyższego»”¹⁶, w ten sposób wypełniając doskonale pierwsze przykazanie miłości. Dzięki wyrażonemu z pełną wiarą *fiat*, Maryja staje się osobą zjednoczoną z Jezusem Chrystusem, ściśle łącząc swoje życie „z tajemnicą, która przewyższa wszystko, co zostało objawione w Starym Przymierzu”¹⁷.

Papież w odniesieniu do Serca Jezusa i Serca Maryi odwołuje się personalistycznie właśnie do ludzkiego serca¹⁸. To symbol miłości, która w człowieku jest

¹⁰ Jan Paweł II, *Oroędzie w służbie Chrystusa i Kościoła, do osób konsekrowanych*, (Jasna Góra, 04.06.1997), OsRomPol 18 (1997) nr 7, s. 43.

¹¹ RH 9.

¹² DiM 13.

¹³ Jan Paweł II, *Rozważanie Tajemnica Serca Jezusa*, (Anioł Pański, 20.06.2004), OsRomPol 25 (2004) nr 9, s. 53.

¹⁴ K. Wojtyła, *Aby Chrystus się nami posługiwał*, Kraków 1979, s. 62.

¹⁵ Por. DV 6.

¹⁶ RM 17.

¹⁷ Tamże.

¹⁸ Por. S. Gądecki, *Homilia Niepokalane Serce Maryi*, (Poznań, 28.06.2003), <http://www.archpoznan.org.pl/serwis/komun/2003/abp/nsmaryi.html#sdendnote6sym>, (dostęp: 18.08.2016).

siłą głębszą i silniejszą niż rozum. „Serce uczestniczy we wszystkim. Jest głębią człowieka, w której opowiada się on za Bogiem”¹⁹. Jan Paweł II podkreśla, że „pierwsza i najważniejsza jest ta praca, która się dokonuje w ludzkim sercu”²⁰. Nabożeństwo do Niepokalanego Serca Maryi oznacza zatem „zbliżanie się do takiej postawy serca, w której *fiat* [czyli uznanie woli Bożej] staje się centrum kształtującym całą egzystencję”²¹. Takiej postawy możemy „nauczyć się najlepiej od Matki Chrystusa”²². Również Prefacja o Niepokalanym Sercu Najświętszej Maryi Panny ukazuje, że Bóg dał Maryi „serce mądre i pojętne” (1 Krl 3, 9) dla doskonałego spełniania Bożych przykazań (por. Łk 1, 48); „serce nowe i ciche” (Ez 18, 31; 36, 26) z wypisanym przez Boga prawem Nowego Przymierza²³. Papież stwierdza zatem określenie „«Serce Dziewicy» w sensie biblijnym oznacza samą osobę Najświętszej Maryi Panny, Jej najgłębsze i jedyne «być»; centrum i źródło życia wewnętrznego: umysłu i pamięci, woli i miłości. Oznacza też ducha niepodzielnego, jakim ukochała Boga i gorliwie poświęciła się zbawczemu dziełu Syna”²⁴.

Św. Jan Paweł II podkreśla, że Maryja już „od pierwszej chwili swego Bożego macierzyństwa, swego zjednoczenia z Synem, włącza się do mesjańskiej służby Chrystusa”²⁵. Jak zauważa Papież, w taki sposób „nazwa «*Theotókos*» – Matka Boga – stała się imieniem własnym tego zjednoczenia”²⁶, a zatem zjednoczenia Jej Serca z Sercem Syna Bożego. Idąc za myślą Jana Pawła II dostrzegamy, że „poprzez odpowiedź wiary, wyraża Ona swoją wolną wolę, a zatem pełne uczestnictwo swojego osobowego «ja» w fakcie Wcielenia”²⁷. Od chwili wypowiedzianego *fiat* w Nazarecie Jej serce pod działaniem Ducha Świętego podąża stale za dziełem własnego Syna i rozprzestrzenia się ku wszystkim, których Jezus

¹⁹ Por. KKK 368. Zob. Krysiak I., *Aspekt personalistyczny drugiej tajemnicy fatimskiej w świetle dogmatu o Niepokalanym Poczęciu*, „*Salvatoris Mater*” 18 (2016) nr 1-4, s. 97-98.

²⁰ FC 30.

²¹ J. Ratzinger, Kongregacja Nauki Wiary, *Komentarz teologiczny*, w: *Orędzie fatimskie*, Poznań 2000, s. 39.

²² Tamże.

²³ Por. *Zbiór Mszy o Najświętszej Maryi Pannie*, Poznań 1998, 128.

²⁴ *Zbiór Mszy o Najświętszej Maryi Pannie*, dz. cyt., 129. Por. I. Krysiak, *Aspekt personalistyczny drugiej tajemnicy fatimskiej w świetle dogmatu o Niepokalanym Poczęciu*, „*Salvatoris Mater*” 18 (2016) nr 1-4, s. 97-98.

²⁵ MD 5.

²⁶ Tamże 4.

²⁷ Tamże.

Chrystus objął swą niewyczerpaną miłością²⁸. Papież wskazuje, że zasadniczo „*Fiat* Maryi podczas zwiastowania pozwala Bogu na rozpoczęcie nowego Przymierza z ludzkością, bardziej jeszcze zdumiewającego aniżeli przymierze z ludem Izraela”²⁹, bo Nowe Przymierze polega na tym, że „Syn Boży współlistotny Ojcu Przedwiecznemu staje się Człowiekiem, przyjmuje człowieczeństwo do jedności Boskiej Osoby Słowa”³⁰. Tak więc przy współdziałaniu Maryi osiąga ono „swój ostateczny etap w Jezusie Chrystusie: jest to «nowe» i «wieczne przymierze» (Hbr 12, 24; 13, 20)”³¹.

Papież przypomina, że czytając w Protoewangelii o „niewieście, której potomstwo zmiążdży głowę węża (por. Rdz 3, 15), wspólnie z całą Tradycją widzimy w tej Niewieście Maryję”³². Jednak jak podkreśla papież, tamto przymierze zawarte „między Bogiem a niewiastą nabiera teraz nowego wymiaru. Maryja przystępuje do tego przymierza jako matka Syna Bożego. Tytuł Matki Bożej ukazuje ponadto Jej szczególną rolę w dziele pojednania Boga z ludzkością”³³.

2. Przymierze Serc Jezusa i Maryi spełnieniem woli Ojca

Św. Jan Paweł II ukazuje, że zjednoczenie Jezusa i Maryi stanowi wypełnienie woli Boga Ojca. Maryja jest bowiem obecna w tajemnicy Chrystusa jeszcze „«przed założeniem świata», jako Ta, którą Ojciec «wybrał» na Rodzicielkę swego Syna we Wcieleniu – a wraz z Ojcem wybrał Ją Syn”³⁴. Następnie zostaje Ona „definitywnie wprowadzona w tajemnicę Chrystusa przez zwiastowanie anielskie”³⁵, a tym samym staje się Ona „w sposób zupełnie szczególny i wyjątkowy związana z Chrystusem i równocześnie jest umiłowana w Tym przedwiecz-

²⁸ Por. RH 22.

²⁹ Jan Paweł II, Rozważanie „*Fiat*” Maryi wypełnieniem „*fiat*” Izraela na Górze Synaj, (Anioł Pański, 03.07.1983), OsRomPol 4 (1983) nr 7-8, s. 24.

³⁰ MD 11.

³¹ Jan Paweł II, Audiencja generalna *Bóg Przymierza*, (Watykan, 25.09.1985), OsRomPol 6 (1985) nr 9, s. 5.

³² Jan Paweł II, Rozważanie *Nikt nie był bardziej do Niego podobny*, (Watykan, 08.12.1980), w: *Cały Twój. Modlitwy i rozważania Jana Pawła II*, Warszawa 1983, s. 287.

³³ Jan Paweł II, *Theotókos*, s. 19. Por. W. Siwak, *Przez Jezusa do Maryi według Jana Pawła II*, w: *Przez Jezusa do Maryi. Materiały z sympozjum mariologicznego zorganizowanego przez Polskie Towarzystwo Mariologiczne. Licheń, 26-27 października 2001 roku*, red. S.C. Napiórkowski, K. Pek, Częstochowa-Licheń 2002, s. 163-192.

³⁴ RM 8.

³⁵ Tamże.

nie umiłowanym Synu, współistotnym Ojcu, w którym skupia się cały «majestat łaski»³⁶.

Papież zauważa, że zjednoczenie Matki Bożej całym swym Niepokalanym Sercem z Sercem Chrystusa wprowadza Ją w ponadczasową rolę w dziele zbawczym. Bowiem Maryja „w milczeniu, w uważnym słuchaniu Słowa Bożego i w wewnętrznym zjednoczeniu z Panem, stała się narzędziem zbawienia obok swego Boskiego Syna, Jezusa Chrystusa”³⁷, a nie jedynie zgodziła się „zostać Matką Mesjasza, który przyszedł «zbawić swój lud» (Mt 1, 21)”³⁸. Papież podkreśla, że „nie chodziło o zwykłą zgodę na urodzenie Jezusa, ale o odpowiedzialne przyjęcie Jej uczestnictwa w dziele zbawienia, którego On przyszedł dokonać. Słowa *Magnificat* wyrażają potwierdzenie tej jasnej świadomości”³⁹ Maryi. W konsekwencji Jej *fiat* wypowiedziane podczas zwiastowania „otwiera Nowe Przymierze między Bogiem i stworzeniem: wcielając Jezusa w nasz rodzaj ludzki co do natury, wciela Maryję w Chrystusa w porządku łaski”⁴⁰. W osobie Maryi więc między Bogiem i ludzkością, zerwana przez grzech pierworodny, zostaje teraz „z woli Ojca szczęśliwie przywrócona”⁴¹.

Jan Paweł II dodaje, że gdy „w imieniu całej ludzkości Panna z Nazaretu wypowiada oczekiwane przez Boga: «Tak», już jest wyróżnioną pomocnicą Chrystusa w Nowym Przymierzu”⁴². Tak więc zachowując i rozważając wszystkie sprawy w swoim sercu, Maryja staje się doskonałą realizacją przede wszystkim „serca nowego”, zapowiadanego przez proroków (por. Ez 36, 26). a także serca, w którym zostało wypisane Słowo Boże (por. Jr 31, 33) oraz które „rozumie wiarę i chce nią żyć na co dzień. Serce Maryi jest więc pierwszym sercem, w którym urzeczywistniło się nowe przymierze między Bogiem i stworzeniem”⁴³. W osobie

³⁶ RM 8.

³⁷ Jan Paweł II, *List apostolski do wszystkich osób konsekrowanych z okazji Roku Maryjnego*, (22.05.1988), OsRomPol 9 (1988) nr 5, s. 4.

³⁸ Jan Paweł II, *Homilia Wstawiennictwo Maryi o jedność chrześcijan*, (Efez, 30.11.1979), Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, t. 2.2, Poznań 1992, s. 619-622.

³⁹ Tamże.

⁴⁰ Tamże.

⁴¹ Tamże.

⁴² Jan Paweł II, *Audycja generalna Współpraca Maryi w dziele Odkupienia*, (Watykan, 04.05.1983), OsRomPol 4 (1983) nr 5-6, s. 10.

⁴³ J. Królikowski, *Przymierze Najświętszego Serca Jezusa i Niepokalanego Serca Maryi. Podstawy biblijne i znaczenie duchowe*, w: *w blasku Niepokalanego Serca Maryi. Kwestie mariologiczne w teologicznej perspektywie znaków czasu*, red. G. Bartosik, I. Klimczyk, I. Krysiak, „Bibliotheca Kolbiana Monografie” t. 6, s. 41.

i Sercu Dziewicy Maryi zatem już „ma swój początek nowe i ostateczne Przymierze Boga z ludzkością, Przymierze w odkupieńczej Krwi Chrystusa”⁴⁴.

Papież podkreśla jeszcze inny aspekt, bowiem „odpowiedź Maryi była dokładnym echem odpowiedzi danej przez Słowo Ojcu. «Oto ja» Maryi jest możliwe dzięki temu, że wcześniej poprzedziło je «Oto Ja» Syna Bożego, który już w momencie zgody Maryi staje się Synem Człowieczym”⁴⁵. Jej pełna zgoda na udział w dziełach zbawczych Boga była „decyzją wolną i świadomą”, a zatem jest aktem Jej Serca. W ten świadomy sposób przez niczym nieograniczone „*fiat*, Maryja staje się nie tylko Matką Chrystusa historycznego, lecz ten akt [Jej Serca] czyni Ją Matką Chrystusa całego, «Matką Kościoła»”⁴⁶. Tak więc tajemnica Bogarodzicy nie tylko całkowicie jest zawarta w tajemnicy Słowa Wcielonego, ale nadto „z niej przechodzi w tajemnicę Mistycznego Ciała Chrystusa. Przejście to dokonuje się wraz z dziełem odkupienia, którego Chrystus dopełnia nie tylko jako Syn Boży, ale także jako Syn Maryi”⁴⁷. Papież zwraca uwagę, że już „sam sposób, w jaki Maryja została wprowadzona przez Boga w rzeczywistość Wcielenia, a zarazem w jaki Ona sama weszła w tę rzeczywistość, stanowi początek Jej udziału w dziele odkupienia”⁴⁸. *Fiat* Maryi dosięga samej podstawy dzieła odkupienia, bowiem wyraża „pełną i dojrzałą gotowość poświęcenia siebie osobie i dziełu Syna”⁴⁹. Ten fakt wskazuje, że „Serce Bogarodzicy uczestniczy w kształtowaniu historii zbawienia”⁵⁰.

Św. Jan Paweł II dłużej zatrzymuje się nad rozważaniem pracy i trudu Serca Maryi. Bowiem w tej „jedynej chwili w dziejach wszechświata, Syn Boży staje się człowiekiem pod Sercem Dziewicy z Nazaretu, a Jej Serce otwiera się na przyjęcie Serca Boga-Człowieka”. To Serce Człowieka „w tajemnicy unii hipostatycznej jest równocześnie Sercem Boga”⁵¹. Maryja osiąga w ten sposób tak wielkie

⁴⁴ MD 11.

⁴⁵ Jan Paweł II, Audiencja generalna *Medytacja nad tajemnicą Wcielenia*, (Watykan, 25.03.1981), OsRomPol 2 (1981) nr 3, s. 7.

⁴⁶ Jan Paweł II, Rozważanie *Przykład odważnej nadziei*, (Efez, 30.11.1978), w: *Cały Twój. Modlitwy i rozważania Jana Pawła II*, Warszawa 1983, s. 329.

⁴⁷ Jan Paweł II - Kard. Karol Wojtyła, *U podstaw odnowy. Studium o realizacji Vaticanum II*, Kraków 2005, s. 70.

⁴⁸ Tamże, s. 73.

⁴⁹ Tamże.

⁵⁰ Tamże, s. 71.

⁵¹ Jan Paweł II, Rozważanie *Serce Jezusa wszelkiej chwały najgodniejsze, Anioł Pański*, (Cagliari, 20.10.1985), OsRomPol 6 (1985) nr 10-11-12, s. 24.

„zjednoczenie z Bogiem, które przerasta wszystkie oczekiwania całego Izraela”⁵². Jan Paweł II komentując ten fakt podkreślił, że w Niej ma swój początek nowe i ostateczne przymierze, które zjednoczyło Serce Jezusa z Sercem Maryi⁵³. Papież z mocą podkreśla, że „nikt pełniej, bezwzględniej, radykalniej nie «złożył nadziei» w Chrystusie jak Jego własna Matka, Maryja. i nikt też bardziej niż Ona nie «dostał udziału w Nim»: w Chrystusie! Nikt nie był w dziejach świata bardziej chrystocentryczny i bardziej chrystoforyczny niż Ona. Nikt też nie był do Niego bardziej podobny, podobieństwem Ducha i świętości. Bo też nikt bardziej niż Ona nie istniał «zgodnie z zamysłem woli Boga». Nikt na tym świecie nie istniał «ku chwale Jego majestatu» – bo też nikt bardziej nie był złączony sercem w Sercu Chrystusa i z Chrystusem jak Ta, dzięki której Chrystus zaistniał na ziemi”⁵⁴. Ta wypowiedź ukazuje doskonałość przymierza Serc Jezusa i Maryi, trwającego od poczęcia Syna Bożego.

Razem z Janem Pawłem II rozważmy jeszcze głębiej „tę zbawczą chwilę, kiedy pod Sercem Dziewicy z Nazaretu zaczęło bić Serce Syna Bożego”⁵⁵. Papież mówi: „Za sprawą Ducha Świętego w Jej łonie począł się Człowiek – i poczęło się Serce”⁵⁶. Także w innych wypowiedziach podkreśla on, że „w dziewiczym poczęciu i w narodzeniu z Maryi ma swój początek Jego ludzkie Serce”⁵⁷. Papież stwierdza ponadto, że „Matka dziewicza najlepiej zna Boskie Serce Jezusa”⁵⁸, a także, że „pomiędzy Sercem Matki a Sercem Syna od początku nawiązuje się łączność: wspañiała jedność Serc! Jednocześnie Serce Maryi jest pierwszym, które przemawia do Serca Jezusa. Pierwsze, które «odmawia» litanie do tego Serca”⁵⁹. Tak więc wezwanie z Litanii: „*Serce Jezusa, w łonie Matki Dziewicy przez Ducha Świętego utworzone* wskazuje, że od pierwszej chwili wcielenia istnieje ścisła więź i wspólnota między Sercem Maryi i Sercem Jej Syna”⁶⁰.

⁵² MD 3.

⁵³ Por. Jan Paweł II, *Rozważanie Oto Człowiek-Bóg...*, s. 5.

⁵⁴ Jan Paweł II, *Rozważanie Nikt nie był bardziej do Niego podobny...*, s. 286.

⁵⁵ Jan Paweł II, *Rozważanie Skarbiec sprawiedliwości i miłości*, (14.07.1985), *OsRomPol* 6 (1985) nr 6-7, s. 14.

⁵⁶ Tamże.

⁵⁷ Jan Paweł II, *Rozważanie Serce Jezusa w łonie Matki Dziewicy przez Ducha Świętego ukształtowane, Anioł Pański*, (Watykan, 02.06.1985), *OsRomPol* 6 (1985) nr 6-7, s. 13.

⁵⁸ Tamże.

⁵⁹ Jan Paweł II, *Rozważanie Siedlisko sprawiedliwości i miłości*, (30.06.1985), *OsRomPol* 6 (1985) nr 6-7, s. 13.

⁶⁰ J. Królikowski, *Przymierze Serc*, „Nasz Dziennik”, Piątek, 09.01.2015, <https://naszdziennik.pl/wiara-kosciol-w-polsce/122575,przymierze-serc.html>, (dostęp: 27.06.2022).

Zjednoczenie Serca Maryi z Sercem Jezusa jest tak ściśle, ponieważ „Ojcostwo Boga samego posłużyło się w swej zbawczej ekonomii dziewiczym macierzyństwem swej pokornej Służebnicy, aby dokonać dzieła w sercach ludzkich”⁶¹. Już w Jej Sercu „misja Syna i Ducha Świętego ma swój historyczny początek na ziemi – właśnie w sercu Dziewicy z Nazaret”⁶². Papież ukazuje, że jednocześnie od chwili, gdy „Dziewica staje się Matką Słowa wcielonego, zostaje utworzony Kościół w sposób ukryty, lecz doskonały w swoim zarodku”⁶³. Tak więc Maryja równocześnie „jest zjednoczona z Chrystusem i z Kościołem”⁶⁴. Papież podkreśla, że ten „maryjny profil jest dla Kościoła równie, a może nawet bardziej istotny i charakterystyczny, jak głęboko z nim związany profil apostołski i Piotrowy”⁶⁵.

3. Przymierze Serc Jezusa i Maryi w wydarzeniach ewangelicznych

Jan Paweł II odnośnie wydarzeń ewangelicznych podkreśla w encyklice *Redemptoris Mater*, że już „we Wcieleniu spotykamy nierozłącznie zjednoczonych Jezusa i Maryję, która wypowiedziała pierwsze *fiat* Nowego Przymierza”⁶⁶. Papież wskazuje, że „«Dziewica oczekująca» pierwsza otwiera swe Serce Temu, który przychodząc, przynosi dar pokoju dla całej ludzkości”⁶⁷.

W innym bardzo osobistym rozważaniu tajemnicy Wcielenia Papież zauważa, że jest ono „początkiem Nowego Przymierza Boga z ludźmi”⁶⁸. Rozumiejąc pogłębione znaczenie tego wydarzenia, „pragniemy mówić do Serca Syna poprzez Serce Matki. Cóż może być wspanialszego ponad rozmowę tych dwu Serc? Już w chwili zwiastowania rozpoczęła się rozmowa Serca Matki z Sercem

⁶¹ Jan Paweł II, Homilia, (Jasna Góra, 04.06.1979), w: *W pielgrzymce do ojczyznej ziemi. Jan Paweł II w Polsce 2 czerwca – 10 czerwca 1979*, Paryż 1980, s. 72.

⁶² Jan Paweł II, Homilia w *Maryi rozpoczyna się historyczna misja Syna w Duchu Świętym*, (Pompea, 21.10.1979), w: Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, t. 2.2, Poznań 1992, s. 405-408.

⁶³ Jan Paweł II, Rozważanie *Przykład odważnej nadziei...*, s. 330.

⁶⁴ Jan Paweł II, Przemówienie *Maryjny wymiar Kościoła*, Do kolegium Kardynalskiego i członków Kurii Rzymskiej, (Watykan – Sala Klementyńska, 22.12.1987), *OsRomPol* 9 (1988) nr 1 – Dodatek do rocznika 1987, s. I.

⁶⁵ Tamże.

⁶⁶ RM 1.

⁶⁷ Jan Paweł II, Rozważanie *Oczekiwanie z nadzieją*, (Anioł Pański, 30.11.2003), *OsRomPol* 25 (2004) nr 2, s. 21.

⁶⁸ Jan Paweł II, Homilia *Ewangelia nawiedzenia*, (Lewocza - Słowacja, 03.07.1995), *OsRomPol* 16 (1995) nr 8-9, s. 41-42.

Syna⁶⁹. We Wcieleniu Kościół spotyka „nierozłącznie zjednoczonych Chrystusa i Maryję: Tego, który jest jego Panem i Głową, i Tę, która wypowiedziawszy pierwsze *fiat* Nowego Przymierza, jest jego prawzorem jako oblubienicy i matki⁷⁰”.

Jan Paweł II nazywa Maryję „Dziewicą oczekiwania i spełnienia”, która „strzeże tajemnicy Narodzenia” oraz „rozpoznaje w Dzieciątku, które tuli w ramionach, obiecanego Zbawcę⁷¹”. Najświętsza Dziewica „odczuwała, że Jej Syn we wszystkim Ją przerasta jako Ten, który jest «Synem Najwyższego» (Łk 1, 32), którego Serce «zjednoczone jest z Osobą Słowa». Dlatego kochając Go jako Syna, wielbiła Go zarazem jako swojego Pana i Boga⁷²”. Stąd słowami *Magnificat* „w uniesieniu wyznaje Ona, że znalazła się jakby w samym sercu tej pełni Chrystusa. Jest świadoma, że w Niej wypełnia się obietnica dana ojcom, a przede wszystkim «Abrahamowi i jego potomstwu na wieki»: a więc w Niej jako Matce Chrystusa skupia się *cała zbawcza ekonomia*, w której objawiał się «z pokolenia na pokolenie» Bóg Przymierza⁷³”. Jan Paweł II stwierdza, że „nie tylko fakt zapoczątkowania Serca Jezusa w łonie Maryi, ale także Jej funkcje spełniane względem Syna miały wpływ na duchowy kształt Jego Serca. Nigdy nie będziemy w stanie określić, w jakim stopniu Serce Jezusa ukształtowało się pod wpływem Maryi i jaki ta formacja miała wpływ na Jego ludzkie Serce⁷⁴”.

Ponadto Papież zauważa, że „z jednej strony Chrystus czci i miłuje Maryję jako swoją Matkę, z drugiej strony Maryja uznaje swego Syna za „Boga i Pana, stając się Jego uczennicą, wierną i rozważającą wszystko w swoim sercu (por. Łk 2, 19. 51) oraz wspomaga Go ofiarnie w dziele odkupienia (KK 61)⁷⁵”. Maryja ze swej strony najpierw z macierzyńską miłością „nosiła Chrystusa w swych ramionach, [a teraz] równocześnie najdoskonalej wypełnia Jego wezwanie: «Pójdź za Mną». i idzie za Nim – Ona, Matka – jako za swym Mistrzem w czystości, ubó-

⁶⁹ Jan Paweł II, Rozważanie *Gorejące ognisko miłości*, (Watykan, 21.07.1985), OsRomPol 6 (1985) nr 6-7, s. 14.

⁷⁰ RM 1.

⁷¹ Jan Paweł II, Orędzie *Zbaw nas od wszelkiego zła*, („Urbi et Orbi”, 25.12.2003), OsRomPol 25 (2004) nr 2, s. 28.

⁷² Jan Paweł II, Rozważanie *Ze Słowem Bożym najściślej zjednoczone*, (Anioł Pański, 09.07.1989), OsRomPol 10 (1989) nr 7, s. 22.

⁷³ RM 36.

⁷⁴ J. Królikowski, *Jezus Chrystus, Maryja i początek Kościoła*, „Salvatoris Mater” 4 (2002) nr 2, 36-48.

⁷⁵ Jan Paweł II, Homilia *Tajemnica Trójcy Świętej a Maryja*, (24.09.2000), Homilia na zakończenie XX Międzynarodowego Kongresu Maryjno-Mariologicznego, OsRomPol 21 (2000) nr 11-12, s. 13.

stwie i posłuszeństwie”. Ją bowiem Bóg powołał do „najdoskonalszej wspólnoty ze swoim Synem”⁷⁶. We Wcielonym Słowie i w Jego Matce, ten dotychczas nieprzekraczalny „dystans między Stwórcą a stworzeniami stał się najściślejszą bliskością. Przymierze Ich Serc stanowi świętą przestrzeń tajemniczych zaślubin natury Boskiej z ludzką”⁷⁷. Z tego Przymierza Serc wynikła ta wyjątkowa „rola, jaką wiara Maryi odgrywała i nadal odgrywa w dziele zbawienia rodzaju ludzkiego”⁷⁸.

Jan Paweł II ukazuje także „Niepokalane Serce Maryi pełne troski i lęku, gdy szuka [Ona] Jezusa zagubionego podczas pielgrzymki do Jerozolimy”⁷⁹. Papież dostrzega, że „Maryja wyznaje w sposób ludzki swój wielki niepokój o Syna. Ona wie, że musi być na Jego drodze obecna. Wie, że przez miłość i ofiarę będzie współdziałała z Nim w dziele Odkupienia”⁸⁰. W ten sposób wchodzimy w głębinę „tajemnicy wielkiej miłości Maryi do Jezusa, miłości ogarniającej swym Niepokalnym Sercem nieogarnioną Miłość – Słowo Ojca Przedwiecznego”⁸¹.

Również podczas wesela w Kanie w sytuacji dotkliwego niedostatku (zob. J 2, 3) „Jej Serce po macierzyńsku czuje tę konkretną ludzką troskę i przenosi ją do Serca Syna. Maryja wierzy w mesjańską moc swego Syna i staje się wobec Niego rzecznikiem ludzkich trosk, [pierwszą] Pośredniczką”⁸². Już w Kanie Maryja „przyczynia się do «początku znaków», objawiających mesjańską moc Jej Syna”⁸³. Tutaj Papież snuje refleksję: „Jak głębokie zrozumienie istniało między Jezusem a Jego Matką? Jak wnikać w tajemnicę Ich wewnętrznej jedności duchowej? [...] w tym wydarzeniu zarysowuje się wyraźnie nowy wymiar, nowe znaczenie macierzyństwa Matki Chrystusa”⁸⁴. Świadczy o tym fakt, że „w Kanie Maryja zachęca innych, aby podjęli wobec Jezusa postawę głębokiego posłuszeństwa, postawę przyjęcia Jego słowa, a więc postawę przymierza. Jako Córa Syjonu, jako «obraz synagogi», Maryja jawi się tu jako Oblubienica Chrystusa w nowym przymierzu. Z racji jednak roli, którą spełnia w stosunku do członków no-

⁷⁶ RD 17.

⁷⁷ Jan Paweł II, Homilia *Tajemnica Trójcy Świętej a Maryja*, dz. cyt.

⁷⁸ Jan Paweł II, Audiencja generalna *Ta, która uwierzyła*, (Watykan, 03.07.1996), OsRomPol 9 (1988) nr 8, s. 19. [s. 18-19.]

⁷⁹ Jan Paweł II, Homilia *Tylko czyste serce może w pełni miłować Boga*, (Sandomierz, 12.06.1999), OsRomPol 20 (1999) nr 8, s. 65.

⁸⁰ Tamże.

⁸¹ Tamże.

⁸² Jan Paweł II, Homilia *Matka nieustającej pomocy*, (San Severo, 25.05.1987), OsRomPol 8 (1987) nr 6, s. 11-12.

⁸³ RM 21.

⁸⁴ Tamże.

wego ludu Bożego, Matka Jezusa „staje się także ich matką, a oni, Jej uczniowie, znajdują w Niej wzór postawy przymierza”⁸⁵ z Chrystusem. Tutaj Maryja wyrażnie działa jako „rzecznik woli Syna, ukazując wymagania konieczne, aby mogła się objawić zbawcza moc Mesjasza»”⁸⁶.

Jezus w tej sytuacji – podobnie jak później poprzez rozmnożenie chleba dla pięciu tysięcy mężczyzn (por. J 6, 4) – „ujawnia zamiar przygotowania prawdziwej uczty paschalnej, Eucharystii. Podczas godów w Kanie na ten zamiar zdaje się wskazywać dodatkowo wino, które nawiązuje do krwi Nowego Przymierza, a także kontekst uczty. W ten sposób Maryja uzyskuje cud nowego wina zapowiadającego Eucharystię”⁸⁷. Papież stwierdza, że w Kanie Maryja w sposób szczególnie „została włączona w dzieło pojednania ludzkości z Bogiem. Zgodnie z planem Ojca, to Chrystus miał spełnić to zadanie poprzez swoją ofiarę”⁸⁸. Jednak została Mu dana Pomocnica, „Niepokalana Dziewica, która ukazuje się naszym oczom jako najdoskonalszy wzór współdziałania w dziele zbawienia”⁸⁹.

Jan Paweł II ukazuje Serce Jezusa przed świętem Paschy. „Jezus wiedząc, że nadeszła Jego godzina przejścia z tego świata do Ojca, umiłował swych na świecie, do końca ich umiłował” (J 13, 1). Papież wskazuje na definitywny charakter tej miłości, bowiem Ojciec „Syna swego dał, aby każdy, kto w Niego wierzy, nie zginął, ale miał życie wieczne” (J 3, 16). Papież zwraca uwagę na fakt, że w dalszym ciągu ewangelicznego opisu sam Jezus szczegółowo wyjaśnia, na czym polega ta miłość, a następnie On sam „zaczyna umywać uczniom nogi. Przez ten gest wskazuje, że nie przyszedł na świat, «aby Mu służyło, lecz żeby służyć i dać swoje życie na okup za wielu» (Mk 10, 45)”⁹⁰. Taka służebna miłość przepelnia także Serce Maryi zjednoczone ściśle z Sercem Chrystusa.

Papież woła z głębi swego serca, że „Serce Jezusa w swej Boskiej miłości przekracza wszelkie granice, bowiem określenie «do końca» nie wypełnia się w służebnym geście umycia nóg, lecz dopiero wtedy, gdy «Jezus wziął chleb, połamał, rozdał uczniom swoim i rzekł: Bierzcie i jedzcie, to jest Ciało moje, które

⁸⁵ J. Królikowski, *Przymierze Najświętszego Serca Jezusa i Niepokalanego Serca Maryi. Podstawy biblijne i znaczenie duchowe...*, s. 43.

⁸⁶ Jan Paweł II, *Rozważanie Matka Kościoła*, (Anioł Pański, 11.10.1987), OsRomPol 8 (1987) nr 11-12, s. 28. Por. RM 21.

⁸⁷ Jan Paweł II, *Audiencja generalna Maryja orędowniczką pierwszego cudu Jezusa w Kanie*, (Watykan, 05.03.1997), OsRomPol 18 (1997) nr 4-5, s. 39-40.

⁸⁸ Jan Paweł II, *Audiencja generalna Współpraca Maryi w dziele Odkupienia*.

⁸⁹ Tamże.

⁹⁰ Jan Paweł II, *Homilia Tym, którzy przyjdą po nas, przekazujemy Ewangelię i Eucharystię*, (Warszawa Praga, 13.06.1999), OsRomPol 20 (1999) nr 8, s. 86.

za was będzie wydane (por. Mt 26, 26)⁹¹. a po wieczerzy wziął kielich, pobłogosławił i „podał uczniom swoim mówiąc: Bierzcie i pijcie, to jest kielich Krwi mojej, nowego i wiecznego Przymierza, która za wielu będzie wylana na odpuszczenie grzechów (por. Mt 26, 27-28)⁹². Tu Papież podkreśla z mocą wielkość miłości płynącej z Serca Syna Bożego: „Oto jest całkowite oddanie. Zanim Syn Boży złoży na krzyżu swoje życie za zbawienie człowieka, czyni to w sposób sakramentalny. Oddaje swoje Ciało i swoją Krew uczniom, aby spożywając je, mieli udział w owocach Jego zbawczej śmierci⁹³. Jan Paweł II dostrzega tu najgłębszy przejaw działania Serca Chrystusa: „To właśnie ciało staje się Eucharystią, kiedy kapłan wypowiada nad chlebem i winem słowa, które wypowiedział Chrystus w wieczerniku: Ciało i Krew⁹⁴.”

Papież wskazuje, że słowa Chrystusa „mówią o największej miłości: o umiłowaniu «do końca». Słowa te odnoszą się równocześnie do Ofiary Krzyża – i do Eucharystii. Nowe Przymierze we Krwi Baranka przechodzi w Sakrament i pod postacią Sakramentu trwa ta sama zbawcza, odkupieńcza Ofiara do końca wieków⁹⁵. Papież dodaje: Matka tego Ciała i Krwi, najściślej zjednoczona z Sercem Syna Bożego, jest nieustanną rzeczniczką Jego Ofiary względem odkupionych. Także podczas Jego męki, gdy Serce Odkupiciela dosięga szczytu Bożej miłości, „jeszcze żarliwiej łączymy się z Sercem Matki, aby wołać: «Serce Jezusa, wszelkiej chwały najgodniejsze!» Chwałą tą otoczył Ojciec w Duchu Świętym Serce swego uwielbionego Syna. Chwałą tę głosi na wieki wniebowzięte Serce Jego Matki⁹⁶.”

Jan Paweł II jeszcze wyraźniej wskazuje na Serce Jezusa: „Miłość zawsze kojarzy się z sercem. Św. Jan Apostoł skojarzył ją właśnie z tym Sercem, które na Golgocie zostało przebite włócznią setnika. W Nim objawiła się do końca miłość, którą Ojciec umiłował świat⁹⁷. Umilował tak, że „Syna swego Jednorodzonego

⁹¹ Tamże.

⁹² Tamże.

⁹³ Jan Paweł II, Homilia *Tym, którzy przyjdą po nas, przekazujemy Ewangelię i Eucharystię*, dz. cyt, s. 86.

⁹⁴ Jan Paweł II, Rozważanie *Witaj Jezu, Synu Maryi*, (Wrocław, 01.06.1979), w: Jan Paweł II, *Chrystus wczoraj, dziś i na wieki (Hbr 13, 8). VI Podróż apostołska Jana Pawła II do Ojczyzny 31 maja – 10 czerwca 1997*, Kraków 1997, s. 39.

⁹⁵ Jan Paweł II, Homilia *Polska droga do Eucharystii prowadzi przez Maryję*, (Warszawa, 08.06.1987), OsRomPol 8 (1987) nr 5, s. 9.

⁹⁶ Jan Paweł II, Rozważanie *Serce Jezusa wszelkiej chwały najgodniejsze*, (Anioł Pański 04.08.1985), OsRomPol 6 (1985) nr 8, s. 4.

⁹⁷ Jan Paweł II, Homilia *Serce Jezusa - źródło życia i świętości*, (Zakopane - Wielka Krokiew, 6.06.1997), OsRomPol 18 (1997) nr 7, s. 45.

dał” (J 3, 16). W ten sposób poznajemy żar miłości Chrystusowego Serca: „Z Serca Syna Bożego, umarłego na krzyżu, wytrysnęło wiekuiste źródło życia, które daje nadzieję każdemu człowiekowi”⁹⁸.

Od Serca Jezusa Papież myślał przechodzi do kontemplacji Serca Maryi: gdy „obok Krzyża stała Matka Jezusa (por. J 19, 25) i zobaczyła wodę i krew – krew z Jej krwi – tryskające z otwartego Serca, zrozumiała, że krew Jej Syna została przelana dla naszego zbawienia. Wtedy pojęła do końca sens słów, które Syn skierował do Niej chwilę przedtem: «Niewiasto, oto syn twój» (J 19, 26): oddawał w Jej matczyną opiekę Kościół zrodzony z Jego Serca”⁹⁹. Jan Paweł II wskazuje tutaj na najgłębszy wymiar Przymierza Serc Jezusa i Maryi: „Odkupienie świata jest w swoim najgłębszym rdzeniu «usprawiedliwieniem» człowieka w jednym ludzkim Sercu: w Sercu Jednorodzonego Syna”¹⁰⁰. Jedyne ono otwiera „drogę Odkupienia przez krew Chrystusa dziedzictwu Nowego Przymierza. Maryja jest pośrodku tych wydarzeń [zbawczych]. Pozostaje w sercu Bożej tajemnicy”¹⁰¹ i w tej pełni czasu podejmuje nowe nadprzyrodzone Macierzyństwo względem wszystkich odkupionych.

Jan Paweł II rozważa jeszcze głębiej wymowę tego wydarzenia: „Jak wyobrazić sobie uczucia Maryi, która słyszała z ust Piotra, Jana, Jakuba i innych Apostołów słowa z Ostatniej Wieczerzy: «To jest Ciało moje, które za was będzie wydane» (Łk 22, 19)? To Ciało, wydane na ofiarę i ponownie uobecnione w znakach sakramentalnych, jest tym samym ciałem, które poczęło się w Jej łonie! [Późniejsze] przyjmowanie Eucharystii musiało oznaczać dla Maryi powtórne przyjęcie w Jej łonie tego Serca, które biło rytmem Jej serca i było ponownym przeżywaniem tego, czego osobiście doświadczyła pod krzyżem”¹⁰².

W swym dłuższym rozważaniu Papież łączy się w pogłębiony sposób z Sercem Jezusa i Sercem Maryi: moc „zwycięstwa nad złem w sercu ludzkim zawiera się w Męce i Śmierci Chrystusa-Odkupiciela. a szczególnym znakiem tej odkupieńczej mocy jest właśnie Serce. Męka Chrystusa i śmierć wypełniały się w całym Jego Ciele. Jednakże nade wszystko dokonały się w Sercu. Serce bowiem konało w rytmie cierpienia. W tym wyniszczaniu się Serce płonęło miłością. Żywy płomień miłości strawił Serce Jezusa na Krzyżu. Ta miłość Serca była mocą prześlągnięcia za grzechy. Miłość, która strawiła Serce Jezusa – miłość, która za-

⁹⁸ Jan Paweł II, *Orędzie Bóg objawia swą miłość w Sercu Chrystusa*, (Warszawa, 11.06.1999), OsRomPol 20 (1999) nr 9-10, s. 14.

⁹⁹ Jan Paweł II, *Rozważanie Włócznią przebite*, (Anioł Pański, 30.07.1989), OsRomPol 10 (1989) nr 7, s. 22.

¹⁰⁰ RH 9.

¹⁰¹ Jan Paweł II, *Homilia Ona jest pamięcią Kościoła*, (Rzym, 01.01.1988), OsRomPol 9 (1988) nr 1, s. 4.

¹⁰² EdE 56.

dała śmierć Jego Sercu – była i jest potęgą niezwykłą. Przez miłość Boskiego Serca śmierć przyniosła zwycięstwo nad grzechem, stała się źródłem życia i świętości¹⁰³. a któż był bliższy temu Sercu, kto „bardziej zjednoczony z Odkupicielem, jak Serce Matki?”¹⁰⁴.

Papież wzywa więc wszystkich wierzących: „Patrzmy razem z Maryją w Serce Jezusa. Odczytujmy je w całej Ewangelii! Jednakże nade wszystko odczytujmy to Serce w momencie ukrzyżowania. Wtedy, gdy zostało przebite włócznią. Wtedy, gdy odsłoniła się do końca tajemnica w nim zapisana. Serce cierpliwe, bo wielkiego miłosierdzia!”¹⁰⁵. Maryja z bólem serca jako „Matka patrzyła w to Serce stojąc pod Krzyżem!”¹⁰⁶. Gdy Syn Jej na Krzyżu objawił się w całej pełni jako „znak, któremu sprzeciwić się będą” (Łk 2, 34), wówczas agonia Jego Serca dosięgła też i matczyne Serca Maryi. Oto agonia Serca Matki, która «współcierpiała [...] godząc się, aby doznała ofiarniczego wyniszczenia żertwa z Niej narodzona». Jest to szczyt obecności Maryi w tajemnicy Chrystusa i Kościoła na ziemi¹⁰⁷. Tutaj Przymierze Serc Jezusa i Maryi przeszło najcięższą próbę i osiągnęło najwyższy wymiar.

Papież podkreśla, że „współcierpienie to jednoczy Matkę z Jezusem, tak jak tylko Niepokalana Matka mogła być zjednoczona z Synem Bożym na krzyżu. «Miecz boleści» przeniknął Jej Serce na miarę tego zjednoczenia. Oto Ta, która stoi przy krzyżu, która słucha słowa Bożego w heroicznym posłuszeństwie wiary, która cała macierzyńską boleścią swego Serca – «czyni» wraz z Synem «wołę Ojca». Do rozpamiętywania Męki Odkupiciela dołączymy słowa o mieczu boleści, który przeszył Niepokalane Serce Matki u stóp Krzyża na Golgocie”¹⁰⁸. Papież kończy to rozważanie wezwaniem: „Niech nasze serca połączą się z tajemnicą Odkupienia świata i poprzez Bogarodnicę trwają w zjednoczeniu z Chrystusem na drodze wiary, nadziei i miłości”¹⁰⁹.

¹⁰³ Jan Paweł II, Rozważanie *Śmierć przyniosła zwycięstwo*, (Anioł Pański, 10.08.1986), OsRomPol 7 (1986) nr 8, s. 10.

¹⁰⁴ Jan Paweł II, Homilia *Żertwa z Niej zrodzona*, (02.06.1988), OsRomPol 9 (1988) nr 6, s. 32.

¹⁰⁵ Jan Paweł II, Rozważanie *Serce pełne miłości*, (Anioł Pański, 13.07.1986), OsRomPol 7 (1986) nr 8, s. 9.

¹⁰⁶ Jan Paweł II, Rozważanie *Otwarte na cierpienia świata*, (Anioł Pański, 27.07.1986), OsRomPol 7 (1986) nr 8, s. 9.

¹⁰⁷ Jan Paweł II, *List do kapłanów na Wielki Czwartek 1988 roku*, OsRomPol 9 (1988) nr 3-4, s. 5.

¹⁰⁸ Jan Paweł II, Przemówienie *Stabat Mater*, (Koloseum – na zakończenie Drogi Krzyżowej, 01.04.1988, OsRomPol 9 (1988) nr 3-4, s. 8.

¹⁰⁹ Tamże.

Jan Paweł II wskazuje na królewską godność wynikającą z Przymierza Ich Serc: „Kiedy Maryja stała pod krzyżem, sercem przyjmowała na swoje skronie Jego cierniową koronę. Jak nikt inny, Ona, Matka uczestniczyła w ofierze swojego Syna”¹¹⁰ – uczestniczyła po macierzyńsku w ofierze odkupienia wszystkich ludzi wszystkich czasów. Dlatego też to „królowanie Maryi ma swój decydujący początek w zjednoczeniu Matki z krzyżem i śmiercią Syna”¹¹¹. Papież wskazuje ponadto, że w tym wydarzeniu słowa Protoewangelii: *Wprowadzę nieprzyjaźń między ciebie a niewiastę* (Rdz 3, 15), tutaj znajdują nowy wymiar, bowiem „oto Bóg w Niej, w Jej macierzyńskim *fiat* („niech mi się stanie”) daje początek Nowego Przymierza z ludzkością. Jest to Przymierze wieczne i ostateczne w Chrystusie, w Jego Ciele i Krwi, w Jego Krzyżu i Zmartwychwstaniu. Właśnie dlatego, że «w ciele i krwi» ma się dokonać to Przymierze, jego początek zaistniał w Rodzicielce”¹¹² poprzez najściślejsze przymierze Ich Serc.

Papież zwraca uwagę, że sam Jezus ukazał głębię przymierza swego Serca z Sercem Maryi, gdy „jako prawdziwy człowiek, nauczył nas mówić do swojej ziemskiej Matki tymi słowami, które w momencie Jego śmierci na Krzyżu znalazły swoje ostateczne potwierdzenie: «Niewiasto, oto syn Twój». Maryja przyjmuje je z ust i z Serca ukrzyżowanego Jezusa”¹¹³. Trwając „obok krzyża Jezusowego” (J 19, 25) Matka Chrystusa uczestniczy „w darze, jaki Jej Syn składa z samego siebie: ofiarowuje nam Jezusa, daje Go, rodzi Go ostatecznie dla nas. Jej: *Tak*, wypowiedziane w dniu Zwiastowania, w dniu Krzyża dojrzeła w pełni, gdy dla Maryi nadchodzi czas, kiedy ma przyjąć za syna każdego ucznia Jezusa i przełać na niego odkupieńczą miłość Syna”¹¹⁴. Papież podkreśla, że gdy Jezus powoływał Maryję do nadzwyczajnej misji względem Kościoła i ludzi, „znał dobrze swoją Matkę! Wiedział, że słuchała słowa Bożego «sercem szlachetnym i dobrym» (Łk 8, 15). Wiedział, że «wiernie zachowywała je w swoim sercu» (por. Łk 2, 19) i rozważała, co miałyby ono znaczyć (por. Łk 1, 29). Ona związała całkowicie swoje życie z wiernością słowu Bożemu i przyjęła Objawienie całym swoim istnieniem”¹¹⁵.

¹¹⁰ Jan Paweł II, Przemówienie po Mszy św. koronacyjnej, w: *Jan Paweł II w Polsce 1979-1983. Homilie i przemówienia*, Warszawa 1986, s. 212.

¹¹¹ Tamże.

¹¹² MD 19.

¹¹³ Jan Paweł II, Homilia w *tym miejscu Maryja modli się z nami*, Šaštin, 01.07.1995, OsRomPol 16 (1995) nr 8-9, s. 36-37.

¹¹⁴ EV 103.

¹¹⁵ Jan Paweł II, Rozważanie *Wierna Słowu Bożemu*, (Pelplin 06.06.1999), OsRomPol 20 (1999) nr 8, s. 15.

Jan Paweł II rozważając to wydarzenie stwierdza, że poprzez wypowiedziane słowa: *Niewiasto, oto syn twój* (J 19, 26), Jezus „w nowy sposób otworzył Serce swej Matki. Objawił Jej nowy wymiar miłości i nowy zasięg miłości, do którego została wezwana w Duchu Świętym mocą ofiary Krzyża”¹¹⁶. Niepokalane Serce Maryi jest odtąd jeszcze głębiej duchowo zjednoczone z Sercem Jej Syna, otwartym włócznią żołnierza. Serce Maryi zostało otwarte przez tę samą miłość do człowieka i do całego świata, jaką Chrystus umiłował człowieka i świat, wydając się za nich na krzyżu”¹¹⁷. Chrystus zawierzył Maryi swojego umiłowanego ucznia Jana i jednocześnie „w nim zawierzył Jej każdego człowieka. Równocześnie zaś w Jej Sercu obudził taką miłość, która jest macierzyńskim odzwierciedleniem Jego własnej miłości odkupieńczej. a Ona z Serca Syna przyjęła do swego Serca każdego człowieka”¹¹⁸. Świadczy to o tym, że przymierze Serc Jezusa i Maryi skupione jest na wykonaniu zbawczego planu Boga Ojca i na doskonałej realizacji misji Chrystusa, w której Jego Matka wspiera Go całym sercem.

Św. Jan Paweł II „Maryja i Jezus stanowią «jedno» nie tylko dlatego, że są Matką i Synem «wedle ciała», ale również dlatego, że Bóg w swoim przedwiecznym zamyśle widział ich, przeznaczył i umieścił razem w centrum dziejów zbawienia. Dlatego Jezus wie, że Maryja musi być włączona nie tylko w Jego ofiarę składaną Ojcu, ale i w Jego oddanie się ludziom. Maryja z kolei zachowuje postawę całkowitej harmonii z Synem w tym akcie ofiary i oddania, będącym przedłużeniem Jej *fiat* powiedzianego w chwili zwiastowania”¹¹⁹. Papież wskazuje, że w wydarzeniu zbawczym na krzyżu widoczne są „dwa ołtarze: jeden w Sercu Maryi, a drugi w ciele Chrystusa. Chrystus składał w ofierze swoje ciało, Maryja – swoją duszę». Maryja ofiarowuje się w sposób duchowy w głębokim zjednoczeniu z Chrystusem i błaga o zbawienie świata”¹²⁰.

Jan Paweł II podsumowuje swoje rozważania stwierdzając, że „Maryja jest zjednoczona z Chrystusem w całym dziele zbawienia i zgodnie z planem Bożym

¹¹⁶ Jan Paweł II, Homilia *Co znaczy poświęcić świat Niepokalanemu Sercu Maryi*, (Fatima, 13.05.1982), OsRomPol 3 (1982) nr 5, s. 9.

¹¹⁷ Tamże.

¹¹⁸ Jan Paweł II, Przemówienie *Maryjo, Królowo Polski, jestem przy Tobie, pamiętam, czuwam!*, Jasna Góra, 18.06.1983, w: *Pokój tobie Polsko! Ojczyzno moja! Jan Paweł II znów na polskiej ziemi*, Watykan 1983, s. 75-80.

¹¹⁹ Jan Paweł II, Audiencja generalna „*Oto Matka twoja*”, (Watykan, 23.11.1988), OsRomPol 9 (1988) nr 12, s. 26-27.

¹²⁰ Jan Geometra, *De septem verbis Domini in cruce*, 3, PL 189, 1694, za: Jan Paweł II, Audiencja generalna *Oblicze Matki Odkupiciela*, (Watykan, 25.10.1995), OsRomPol 17 (1996) nr 1, s. 47-48.

uczestniczy w krzyżu oraz cierpi dla naszego zbawienia. Była zjednoczona z Synem «w każdym działaniu, postawie i woli»¹²¹.

4. Przymierze Serc Jezusa i Maryi u podstaw Kościoła i Eucharystii

W rozważaniach Jana Pawła II na ten temat wyraźnie przebija „tajemnica zespolenia Matki z Synem i Syna z Matką, która wprowadza Maryję coraz bardziej w misterium Osoby Jezusa i zakładanego przez Niego Kościoła”¹²². Papież stwierdza, że Matka Chrystusa jest nieodłącznie obecna osobiście „w tych decydujących momentach, w których zostają założone fundamenty Kościoła. Jest Ona obecna u stóp krzyża, jako Świadek szczególnie przygotowany przez Ducha Świętego, a zarazem szczególnie wrażliwy świadek tej Miłości, którą Chrystus, Jej Syn, «do końca nas umiłował». Tej miłości, która znajduje swój sakramentalny wyraz właśnie w Eucharystii”¹²³.

Chrystus obecny w Eucharystii jakby przedłużając tajemnicę swego Wcieleńia, buduje Kościół jako swoje Ciało. Eucharystia jako Sakrament Ciała i Krwi Chrystusa «buduje» Kościół od najgłębszych podstaw¹²⁴. Matka Chrystusa w sposób wyjątkowy uczestniczy w tym «budowaniu» Kościoła od samych podstaw przez Eucharystię¹²⁵. Tu odsłania się tajemnica Przymierza Serca Jezusa i Serca Maryi, jako Matki Eucharystii i Kościoła: „Poprzez Jej Niepokalane Serce trwamy w Przymierzu z Sercem Jezusa – «przybytkiem Najwyższego»”¹²⁶.

Jan Paweł II wskazuje także na znaczenie Przymierza Serc w odniesieniu do Eucharystii: „Przez Niepokalane Serce Maryi zwracamy się do Boskiego Serca Jej Syna: do Serca Jezusa! Oto nieskończony Majestat Boga ukryty w ludzkim Sercu Syna Maryi. To Serce jest naszym Przymierzem. To Serce jest największą bliskością Boga względem ludzkich serc. W Przenajświętszej Eucharystii odkrywamy «zmysłem wiary» to samo Serce, które bije nadal ludzką miłością Boga-

¹²¹ *Vita di Maria*, Bol. 196, f. 122 v., za: Jan Paweł II, Audycja generalna *Oblicze Matki Odkupiciela*, (Watykan, 25.10.1995), OsRomPol 17 (1996) nr 1, s. 47-48.

¹²² Jan Paweł II, *Pozdrowienie z walów jasnogórskich*, w: *Jezus Chrystus wczoraj, dziś i na wieki. Przemówienia z Pielgrzymki Apostolskiej Ojca świętego do Polski w 1997 roku*, Żabki 1997, s. 101.

¹²³ Jan Paweł II, *Homilia Polska droga do Eucharystii prowadzi przez Maryję*, dz. cyt.

¹²⁴ Tamże.

¹²⁵ Tamże.

¹²⁶ Jan Paweł II, *Rozważanie Świątynia Boga*, (09.06.1985), OsRomPol 6 (1985) nr 6-7, s. 13.

Człowieka”¹²⁷. Jan Paweł II wzywa: Niech „kontemplacja Serca Jezusa w Eucharystii skłoni wiernych do tego, aby kształtowali własne serca na wzór Jego Serca, aby głosili wszystkim, że On jest Drogą, Prawdą i Życiem”¹²⁸.

W innym miejscu Jan Paweł II uczy, że „tajemnica Wcielenia pomaga nam pojąć tajemnicę Eucharystii. Ponieważ to, co zaczęło się w mieście Nazaret za sprawą Błogosławionej Dziewicy, nie zakończyło się śmiercią i zmartwychwstaniem Chrystusa, gdyż Chrystus nadal żyje w świecie za pośrednictwem swego Kościoła. Jeśli zatem chcemy zbliżyć się do Jezusa, musimy się zbliżać do Ołtarza Ofiary! i musimy kochać Chrystusa w Eucharystii żarliwie i ze czcią”¹²⁹, tak jak czyni to Maryja, nieustannie pogłębiając swoje *fiat* wobec Boga. W wierze i posłuszeństwie, nadziei i miłości, jako istotnych elementach życia teologalnego Maryi, ukryta jest cała tajemnica Matki Jezusa, a zarazem tajemnica Jej współpracy w dziele budowania Kościoła. Wraz z rozwojem wiary Maryi pogłębia się Jej zjednoczenie z Synem i Jego dziełem, a przez to wzrasta Jej udział w budowaniu wspólnoty eklezjalnej¹³⁰.

Papież podkreśla, że Kościół jako „«Przybytek Boga z ludźmi» jest już na ziemi. W przybytku tym mieszka Serce Maryi, przybrane klejnotem Niepokalanego Poczęcia. Serce Oblubienicy i Matki, otwarte pod Krzyżem słowami Syna i nową wielką miłością do człowieka i świata”¹³¹. Z Maryją zbliżamy się do źródła w Eucharystii, włączamy się w ofiarę Jej Syna, karmimy się Jego życiem: «Tajemnicą wiary». i Kościół co dzień staje wobec tej tajemnicy z bezgraniczną radością, wyprowadzając ją z Serca Matki i Jej *Magnificat*”¹³².

Część osobistych doświadczeń duchowych Papież wyraża w encyklice *Redemptoris Mater*: „W wierze Maryi, już przy zwiastowaniu, a ostatecznie u stóp Krzyża na Golgocie, otwarła się na nowo po stronie człowieka owa wewnętrzna przestrzeń, w której Przedwieczny Ojciec może «napępiać nas wszelkim błogosławieństwem duchowym». Jest to przestrzeń „Nowego i Wiecznego Przymie-

¹²⁷ Jan Paweł II, Rozważanie *Serce Jezusa, Domie Boży i Bramo niebios*, (16.06.1985), OsRomPol 6 (1985) nr 6-7, s. 18.

¹²⁸ PDV 82.

¹²⁹ Jan Paweł II, Rozważanie *Dziękczynienie za Eucharystię*, (Nairobi, 18.08.1985), OsRomPol 6 (1985) Numer nadzwyczajny II, s. 10.

¹³⁰ Por. Jan Paweł II, Przemówienie pożegnalne, w: *Ziemio moja, bądź pozdrowiona*, Kraków 1987, s. 134.

¹³¹ Jan Paweł II, Homilia *Co znaczy poświęcić świat Niepokalanemu Sercu Maryi*, dz. cyt.

¹³² Jan Paweł II, Homilia *Dziedzictwo pokoleń: wiara, która jest udziałem w wierze Maryi*, (Sanktuarium Notre-Dame du Cap, 10.09.1984), OsRomPol 5(1984) nr 9, s. 12-13.

rza”¹³³, która nadal trwa w Kościele”¹³⁴. Maryja żyła w najgłębszym zjednoczeniu z Chrystusem w domu nazaretańskim i teraz „żyje w Kościele w głębokim zjednoczeniu ze swoim Synem, obecnym w Eucharystii”¹³⁵. Bóg Ojciec, wybierając Maryję na „Matkę swojego Jednorodzonego Syna, w sposób szczególnie związał Ją z Eucharystią”¹³⁶. Jan Paweł II w przesłaniu na Kongres Mariologiczno-Maryjny w 1996 roku mówił o „Tej, która – pozostając przez całe życie w komunii z Synem, nie tylko przez więzy krwi, ale nade wszystko przez miłość – jest najdoskonalszą Nauczycielką tej miłości, która pozwala nam najpełniej zjednoczyć się z Chrystusem w tajemnicy Jego eucharystycznej obecności”¹³⁷. Również rok później na Jasnej Górze papież wskazuje, że „Maryja przyjmując z wiarą Boży dar, dar Słowa Wcielonego, tym samym znajduje się u początku, u źródeł Eucharystii”¹³⁸. Papież kładzie także na sercu kapłańskim współdziałanie z tym wymiarem przymierza Serc Jezusa i Maryi: „Zwłaszcza zaś, gdy sprawując Eucharystię stajemy codziennie na Golgocie, trzeba, ażeby blisko nas była Ta, która «swe zjednoczenie z Synem», przez heroiczną wiarę, na Golgocie doprowadziła do szczytu”¹³⁹.

Jan Paweł II najgłębiej wyjaśnia ten aspekt w swej encyklice *Ecclesia de Eucharistia*: „Przez całe swoje życie u boku Chrystusa, nie tylko na Kalwarii, Maryja realizowała wymiar ofiarny Eucharystii. Przygotowując się, dzień po dniu, do wydarzenia Kalwarii, Maryja przeżywa jakby «antycypowaną Eucharystię», [...] «komunię duchową» pragnienia i ofiary, która będzie miała swoje wypełnienie w zjednoczeniu z Synem w męce, a potem – w okresie popaschalnym – wyrazi się w Jej uczestnictwie w sprawowanej przez Apostołów celebracji eucharystycznej – «pamiętce» męki”¹⁴⁰.

¹³³ Por. *Mszal Rzymski*, słowa konsekracji wina w Modlitwach Eucharystycznych.

¹³⁴ RM 28.

¹³⁵ Jan Paweł II, Audycja generalna *Maryja – najznakomitszy członek Kościoła*, (Watykan, 30.07.1997), OsRomPol (1997) nr 9, s. 42. Por. Jan Paweł II, *Katechezy maryjne*, Częstochowa 1998, tłum. J. Pach OSPPE, s. 248-249.

¹³⁶ Jan Paweł II, *Przemówienie przed modlitwą Anioł Pański*, (Wrocław, 01.06.1997), w: *V Pielgrzymka Jana Pawła II do Ojczyzny. Przemówienia i homilie*, Sandomierz 1997, s. 32.

¹³⁷ Jan Paweł II, *Przesłanie na XIX Międzynarodowy Kongres Maryjny na Jasnej Górze w Częstochowie (24-26 sierpnia 1996 r.)*, OsRomPol 19 (1996) nr 10, s. 45.

¹³⁸ Jan Paweł II, Homilia „*Tak*” *Chrystusowi*, „*tak*” *Kościółowi*, (Jasna Góra, 04.06.1997), OsRomPol 18 (1997) nr 7, s. 12.

¹³⁹ Jan Paweł II, *List do kapłanów na Wielki Czwartek 1988 roku*, dz. cyt.

¹⁴⁰ EdE 56.

Podczas zwiastowania „przez zstąpienie Ducha Świętego została Maryja zespolona w sposób jedyny i niepowtarzalny z tajemnicą Chrystusa”¹⁴¹. Podczas Pięćdziesiątnicy powtórnie „Ta, która «poczęła z Ducha Świętego» (por. Mt 1, 18), również została na nowo Nim napełniona. Cała Jej droga wiary, miłości doskonałego zjednoczenia z Chrystusem, od tej Pięćdziesiątnicy zespoliła się z drogą Kościoła”¹⁴². Tak więc Maryja była u początku Jezusowego dzieła odkupienia i również po Jego Wniebowstąpieniu „w dniu zesłania Ducha Świętego była u początków Kościoła. Maryja, jak nikt inny rozpoznała chwilę, w której rozpoczęło się życie Kościoła”¹⁴³ i we wspólnocie rodzącego się Kościoła oczekuje Ona na dar Zmartwychwstałego Chrystusa¹⁴⁴.

Papież Jan Paweł II ukazał Bogarodzicę jako serce Kościoła apostołskiego i kontemplacyjnego. Apostołowie zgromadzeni są wokół Matki Chrystusa. Maryja jest „w centrum wspólnoty oczekującej na Ducha Świętego i uczestniczy w budowaniu tej wspólnoty Kościoła. Wskazuje na to wyjątkowa relacja z Chrystusem”¹⁴⁵, w ścisłym zjednoczeniu Serc Jezusa i Maryi.

5. Przymierze Serc Jezusa i Maryi w tajemnicy zmartwychwstania, wniebowstąpienia oraz wniebowzięcia

Jan Paweł II podkreśla szczególny związek wniebowzięcia Maryi z przymierzem Jej Serca z Sercem Zbawiciela: „Jedyny i szczególny charakter obecności Dziewicy Maryi na Kalwarii oraz Jej doskonałe zjednoczenie w cierpieniu krzyża zdają się sugerować Jej szczególny udział w tajemnicy zmartwychwstania”¹⁴⁶. Tę okoliczność papież wyjaśnia dokładniej w swojej maryjnej encyklice: „W tajemnicy wniebowzięcia wyraża się ta wiara Kościoła, że Maryja jest zjednoczona z Chrystusem «węzłem ścisłym i nierozzerwalnym», ponieważ jeśli jako dziewicza Matka była szczególnie z Nim zjednoczona w *Jego pierwszym przyjściu*, to przez stałą z Nim współpracę będzie tak samo zjednoczona w oczekiwaniu drugiego

¹⁴¹ Jan Paweł II, Audiencja generalna „*Razem z niewiastami, Maryją, Matką Jezusa*”, (Watykan, 28.06.1989), OsRomPol 10 (1989) nr 5-6, s. 10.

¹⁴² Tamże.

¹⁴³ Jan Paweł II, Homilia *Po synowsku całuję próg domu rodzinnego*, (Wadowice, 16.06.1999), OsRomPol 20 (1999) nr 8, s. 114-115.

¹⁴⁴ RM 24.

¹⁴⁵ Jan Paweł II, za: J. Mastej, *Udział Maryi w permanentnej eklezjogenezie w świetle nauczania Jana Pawła II w czasie pielgrzymek do Ojczyzny*, „Ateneum Kapłańskie” 146 (2006), z. 1, s. 58.

¹⁴⁶ Jan Paweł II, Audiencja generalna *Maryja a zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa*, (Watykan, 21.05.1997), OsRomPol 18 (1997) nr 8-9, s. 45. Por. Jan Paweł II, *Katechezje maryjne*, dz. cyt., s. 225.

przyjścia”¹⁴⁷. Wcześniej podczas pielgrzymki do Lourdes papież stwierdził: „Któż bardziej został przez Niego odkupiony niż Ona? Kto bliżej współpracował z Jego Odkupieniem niż Ona przez swoje *fiat* przy zwiastowaniu i przez swoje *fiat* pod Krzyżem? Kto bardziej należy do Chrystusa niż Jego Matka?”¹⁴⁸. i to Matka całym Sercem zjednoczona z Sercem Jezusa.

Papież konkluduje: „Z samego serca Odkupienia dokonanego przez Krzyż na Kalwarii – z samej mocy Odkupienia objawionej w Zmartwychwstaniu – bierze początek owo zwycięstwo nad śmiercią, jakiego doznaje Matka Odkupiciela przez Jej Wniebowzięcie”¹⁴⁹. W wydarzeniu wniebowzięcia Maryi objawia się tajemnica Kościoła uwielbionego. Matka Jezusa jako pierwsze stworzenie i członek Kościoła, w swoim uwielbionym Synu i Głowie Mistycznego Ciała osiągnęła już pełnię doskonałości – z duszą i ciałem została wzięta do nieba. W Niej zapoczątkowane zostało ostateczne uwielbienie, które ma stać się udziałem całego Kościoła¹⁵⁰.

Jan Paweł II podkreśla, że „wzięta do chwały niebieskiej, Maryja nadal poświęca się całkowicie dziełu zbawienia, aby przekazać każdemu żyjącemu szczęście, które stało się Jej udziałem”¹⁵¹. Dlatego też jest Ona Królową, która daje to wszystko, co posiada, dzieląc się przede wszystkim życiem i miłością Chrystusa. Ten stan wyniesienia zapewnia Maryi najgłębszy związek z Jezusem i czyni możliwym Jej wstawiennictwo w naszych sprawach”¹⁵². Papież podsumowuje: „w taki sposób Ta, która tu na ziemi „utrzymała wiernie swe zjednoczenie z Synem aż do Krzyża”, pozostaje nadal z Nim zjednoczona, gdy już „wszystko Mu jest poddane, póki On sam siebie i wszystkiego nie podda Ojcu”. Tak więc „we wniebowzięciu Jej zjednoczenie z Synem w chwale jest stale zwrócone ku tej ostatecznej pełni królestwa, kiedy „Bóg będzie wszystkim we wszystkich”¹⁵³.

¹⁴⁷ RM 41.

¹⁴⁸ Por. Jan Paweł II, Homilia *Pielgrzymujemy do Lourdes, ażeby przybliżyć się do tajemnicy Odkupienia*, (Lourdes, 15.08.1983), OsRomPol 4 (1983) nr 7-8, s. 1; 13.

¹⁴⁹ Tamże.

¹⁵⁰ Por. Jan Paweł II, Homilia podczas Mszy św. w Uroczystość Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, w: *Drugi etap IV pielgrzymki do Ojczyzny 13-16 sierpnia 1991 r.*, Kraków 1991, s. 47.

¹⁵¹ Jan Paweł II, Audiencja generalna *Królowa wszechświata*, (Watykan, 23.07.1997), OsRomPol 18 (1997) nr 10, s. 41. Por. Jan Paweł II, *Katechezy maryjne*, dz. cyt., s. 245-246.

¹⁵² Tamże.

¹⁵³ RM 41.

6. Przymierze Serc Jezusa i Maryi – fundamentem ewangelizacji

Jan Paweł II wskazuje także na aktywność i czyny Maryi w Jej przymierzu z Chrystusem. Nawet nazywa Ją pierwszą Ewangelizatorką. Czynny udział Maryi w dziele zbawczym wynika stąd, że „przez swoje posłuszeństwo nie tylko biernie poddała się zbawczej inicjatywie Trójcy Przenajświętszej, ale całym swoim życiem i postępowaniem weszła w nią i tak w niej uczestniczyła, że nasza świadomość odkupienia musi w nim odnajdywać zawsze ów «czyn Matki» obok czynu Chrystusa”¹⁵⁴. Ten ukryty „czyn Matki” podczas zwiastowania oraz pod krzyżem Syna wyraża się w Jej pełnej akceptacji wobec Bożej ekonomii zbawienia. Papież podkreśla, że „właśnie akceptacja Bożej ekonomii w momencie krzyża, utożsamia się z całkowitą ofiarą Serca Matki. i oto ze swym «czynem Matki» – wchodzi Maryja w historię zbawienia ludzi jako ich Matka”¹⁵⁵. Papież uznaje więc, że „narodziny Kościoła w dniu zesłania Ducha Świętego są więc dalszym ciągiem tajemnicy Wcielenia, które za sprawą Ducha Świętego dokonało się w Maryi”¹⁵⁶. To wskazuje również na fakt, że jest to następstwem przymierza Serc Jezusa i Maryi.

Papież zwraca uwagę, że „Najświętsze Serce Jezusa jest obrazem nieskończonej miłosiernej miłości Ojca Niebieskiego. Dlatego też nowa ewangelizacja ma na celu doprowadzić ludzi do spotkania z tą miłością”¹⁵⁷. Kościół w szczególności sposób czci i kontempluje „miłość Bożą w ofiarowanym nam Sercu Zbawiciela”¹⁵⁸. Papież wskazuje, że również ci wszyscy, którzy w swoim życiu naśladowali Jezusa, „zostali powołani wraz z «umiłowanym uczniem», «aby wziąć do siebie Maryję» (por. J 19, 27), kochać Ją i radykalnie naśladować, a w zamian doznawać od Niej szczególnej macierzyńskiej dobroci. Rzeczywiście Maryja – pierwsza konsekrowana – jest wzorem otwarcia się na dar Boży i przyjęcia łaski przez człowieka, wzorem całkowitego oddania się Chrystusowi nade wszystko umiłowanemu przez całe Jej życie”¹⁵⁹.

Jan Paweł II wierzy i ufa, że Maryja „strzeże obecności Swojego Syna w sercach wszystkich ochrzczonych, aby pamiętali zawsze o swej godności ludzi odkupionych krwią Chrystusa, wezwanych do ufności Bogu i do służenia z miłością

¹⁵⁴ Jan Paweł II - Karol Wojtyła, *U podstaw odnowy*, dz. cyt., s. 74.

¹⁵⁵ Tamże, s. 74.

¹⁵⁶ Tamże, s. 73-74.

¹⁵⁷ Jan Paweł II, Homilia z Mszy na zakończenie II Synodu Plenarnego: *Jesteśmy wszyscy współodpowiedzialni za Kościół*, (Warszawa, 11.06.1999), OsRomPol 20 (1999) nr 8, s. 62.

¹⁵⁸ Tamże.

¹⁵⁹ Jan Paweł II, Orędzie *W służbie Chrystusa i Kościoła, do osób konsekrowanych*, s. 43.

człowiekowi”¹⁶⁰. Papież stawia pytanie, czy ktoś może być bliższy Sercu Syna niż Matka? i odpowiada stwierdzając, że ze względu na ściśle zjednoczenie Maryi z Chrystusem „z Nią więc razem «zginamy kolana przed Ojcem». i z Nią razem błagamy, aby obcowanie z Sercem Zbawiciela świata sprawiło w nas wszystkich – «przez Ducha Świętego» – wzmocnienie wewnętrznego człowieka, byśmy zdołali «poznać miłość Chrystusa, byśmy zostali napełnieni całą Pełnią Bożą» (por. Ef 3, 17-19)”¹⁶¹.

Papież przybliży wiernych do zjednoczonych Serc Jezusa i Maryi podczas wyjaśnienia teologicznego sensu aktu poświęcenia się Niepokalanemu Sercu Maryi. Wskazuje on, że „orędzie Matki Bożej jest orędziem macierzyńskim i jest skierowane do każdego człowieka, bo miłość Matki Odkupiciela sięga wszędzie tam, gdzie dociera dzieło Odkupienia”¹⁶². Papież podkreśla Jej prośbę o „poświęcenie świata Niepokalanemu Sercu Maryi. To znaczy, że należy przybliżyć się za pośrednictwem Matki – do samego Źródła Życia, które wytrysło na Golgocie. To Źródło wciąż tętni odkupieniem i łaską. Wciąż w Nim dokonuje się zadośćuczynienie za grzechy świata. Wciąż ono jest źródłem nowego życia i świętości. Poświęcić świat Niepokalanemu Sercu Matki – to znaczy wrócić pod Krzyż Syna. To znaczy więcej: odnaleźć ten świat w przebitym Sercu Zbawiciela”¹⁶³. Słowa te wskazują na najgłębsze przymierze Ich Serc.

W perspektywie zbawczej Jan Paweł II łączy kult Serc Jezusa i Maryi z dziełem nowej ewangelizacji. Jan Paweł II powiedział, że trzeba prosić o „światło i ogień Ducha Świętego, aby zapalał nasze serca w niesieniu Ewangelii aż po krańce ziemi”¹⁶⁴.

7. Przymierze Serc Jezusa i Maryi w liturgii sanktuariów

Zjednoczenie Niepokalanego Serca Maryi z Najświętszym Sercem Zbawiciela zostało wyeksponowane podczas mariofanii w Fatimie. Maryja wskazała najlepszą drogę do osiągnięcia celu życia ludzkiego, czyli zbawienia. Tą drogą jest nowe nabożeństwo do Niepokalanego Serca Maryi i właśnie takiego nabożeństwa pragnie Jezus. Zasadniczo w Matce Syna Bożego „najpełniej odsłania się

¹⁶⁰ Jan Paweł II, Rozważanie *Wypraszaż Maryjo Twojemu ludowi łaskę świętości, Anioł Pański*, (Warszawa, 13.06.1999), OsRomPol 20 (1999) nr 8, s. 77.

¹⁶¹ Jan Paweł II, Rozważanie *Matka - najbliższa Sercu Syna*, (Anioł Pański, 08.06.1986), OsRomPol 7 (1986) nr 6, s. 8.

¹⁶² Jan Paweł II, Homilia *Co znaczy poświęcić świat Niepokalanemu Sercu Maryi*, dz. cyt.

¹⁶³ Tamże.

¹⁶⁴ Jan Paweł II, Przemówienie *Tylko z Chrystusem można zbudować nowy dom dla Europy*, OsRomPol 18 (1997) nr 7, s. 29.

droga do Chrystusa, który jest «sprawcą i dokonawcą» zarówno Jej szczególnej świętości, jak też wszelkiej świętości w Ludzie Bożym¹⁶⁵. Jan Paweł II podkreśla, że w Fatimie „jaśniejąca Bożym blaskiem postać Maryi wskazuje na Boską moc, która przeciwstawia się sile zniszczenia”¹⁶⁶. Zarówno treść objawień fatimskich jak i „historia chrześcijańskiej pobożności uczy nas, że Maryja jest drogą, która prowadzi do Chrystusa”¹⁶⁷. Bowiem to Ona „zjednoczona z Chrystusem i Jemu poddana, współdziałała z Nim, aby uzyskać łaskę zbawienia dla całej ludzkości”¹⁶⁸. Sanktuaria są uświęconymi miejscami, w których wielu osobom łatwiej jest odnaleźć łaskę Bożą, kontakt z Matką Chrystusa i z samym Jezusem w świętych sakramentach, dlatego też Papież przypomina: „Ludzie potrzebują Maryi! To Ona otwiera nam drogę do Serca Syna”¹⁶⁹.

Papież zauważa, że również w sanktuarium Kalwarii Zebrzydowskiej szczególnie pociąga człowieka na nowo „tajemnica zjednoczenia Matki z Synem i Syna z Matką. Tajemnica ta opowiedziana jest plastycznie i szczerze poprzez wszystkie kaplice i kościołki, które rozłożyły się wokół centralnej bazyliki”¹⁷⁰. Mówi on o misterium „zjednoczenia Matki z Synem i Syna z Matką na drózkach Męki Pańskiej, a potem na szlaku Jej pogrzebu od kaplicy Zaśnięcia do „grobu Matki Bożej”. a wreszcie: tajemnica Ich zjednoczenia w chwale na drózkach Wniebowzięcia i Ukoronowania”¹⁷¹.

Przymierze Serc Jezusa i Maryi przejawia się także w tym, że – jak naucza Jan Paweł II – Słowo Wcielone zrodzone przez Matkę Chrystusa „pozostaje na zawsze w Jej Sercu, jak daje temu wyraz słynna ikona Znamienia, która przedsta-

¹⁶⁵ Jan Paweł II - Kard. Karol Wojtyła, *U podstaw odnowy*, dz. cyt., s. 142.

¹⁶⁶ J. Ratzinger - Kongregacja Nauki Wiary, *Komentarz teologiczny*, w: *Orędzie fatimskie*, Poznań 2000, s. 40. Także fakt, uratowania życia św. Jana Pawła II w rocznicę objawień fatimskich wskazuje, że „«macierzyńska dłoń» zmieniła bieg śmiertelności pocisku. Jest to jeszcze jednym dowodem na to [...], że wiara i modlitwa to potężne siły wpływające na historię, i że ostatecznie modlitwa okazuje się potężniejsza od pocisków, a wiara od dywizji”. Tamże, s. 42.

¹⁶⁷ Jan Paweł II, Audiencja generalna *Oto Matka Twoja*, (Watykan, 07.05.1997), OsRomPol 18 (1997) nr 8-9, s. 44. Por. Jan Paweł II, *Katechezy maryjne*, s. 221.

¹⁶⁸ Jan Paweł II, Audiencja generalna *Maryja – szczególna współpracownica Odkupienia*, (Watykan, 09.04.1997), OsRomPol 18 (1997) nr 6, s. 45. Por. Jan Paweł II, *Katechezy maryjne*, s. 212.

¹⁶⁹ Jan Paweł II, Rozważanie *Brama niebios, Anioł Pański*, (Funchal - Portugalia, 12.05.1991), OsRomPol 12 (1991) nr 6, s. 47.

¹⁷⁰ Jan Paweł II, Przemówienie *Tajemnica zjednoczenia Matki z Synem*, (Kalwaria Zebrzydowska, 05.06.1979), w: *W pielgrzymce do ojczyźnej ziemi. Jan Paweł II w Polsce 2 czerwca – 10 czerwca 1979*, Paryż 1980, s. 157.

¹⁷¹ Tamże, s. 158.

wia modlącą się Dziewicę, ze Słowem Bożym wrytym na Sercu”¹⁷². Z kolei podczas nakładania koron na słynący łaskami obraz Matki Bożej z Jezusem, Papież podkreśla, że „królowanie Maryi, któremu dajemy wyraz wkładając aktem liturgicznym koronę na Jej skronie, ma swój decydujący początek w zjednoczeniu Matki z krzyżem i śmiercią Syna. Zjednoczona z Nim w wyniszczeniu, zostaje również zjednoczona w uwielbieniu”¹⁷³.

Jan Paweł II wyraził życzenie, aby każdy przeszedł wewnętrzną przemianę i aby upodobnił swoje serce na wzór Serca Chrystusa. Pomocą jest tu Maryja, ukazująca wzorczo zjednoczenie swego Niepokalanego Serca z Sercem Syna Bożego¹⁷⁴. Bowiem „od poczęcia aż do zmartwychwstania i wniebowstąpienia Jezusa, spojrzenie Niepokalanego Serca Matki było skupione na Jej Boskim Synu”¹⁷⁵ – na Sercu Jezusa.

Bóg dla ludzkiego umysłu w życiu ziemskim pozostaje „nieogarniony i niezgłębiony. «Tego, co Boskie, nie zna nikt, tylko Duch Boży» (1 Kor 2, 11)”¹⁷⁶. Stąd tak ważne znaczenie dla naszych rozważań ma Duch Święty, który jest wyjaśnieniem wyjątkowego zjednoczenia Serca Jezusa i Maryi oraz mocą Przymierza Ich Serca. Jezus wypowiedział te porywające słowa: „Przyszedłem ogień rzucić na ziemię i jakże bardzo pragnę, aby już zapłonął” (Łk 12, 41). Niepokalane Serce Maryi jako pierwsze zapłonęło ogniem miłości do Boga i wszystkich ludzi. Zapłonęło tą miłością, którą po trzykroć wlał w Nią Duch Święty: w Jej Niepokalanym Poczęciu, podczas zwiastowania i w Wieczerniku Zesłania Ducha Świętego. Jej Serce złączone z Sercem Syna uczy wiernych kochać Boga całym sercem! „W sercu bowiem rozgrywa się misterium wolności, przyciąganej przez dobro i kuszonej przez zło. W sercu istota ludzka dokonuje wyborów, «wyciągając rękę po ogień lub wodę» (Syr 15, 16): ogień, który pali i niszczy; lub wodę, która daje życie”¹⁷⁷.

Papież z ufnością zwraca się do sprzymierzonych Serca Jezusa i Maryi, gdy zawiera również „dzieło Drugiego Synodu Plenarnego i jego owocowanie na ziemi polskiej Najświętszemu Sercu Pana Jezusa i Niepokalanemu Sercu Jego

¹⁷² Jan Paweł II, List apostolski *Euntes in mundum* z okazji tysiąclecia chrztu Rusi Kijowskiej, (25.01.1988), OsRomPol 9 (1988) nr 2, s. 5.

¹⁷³ Jan Paweł II, *Przemówienie po Mszy świętej*, (Jasna Góra, 19.06.1983), w: *Druga pielgrzymka Jana Pawła II do Polski. Przemówienia, dokumentacja*, Poznań – Warszawa 1984, s. 77.

¹⁷⁴ Por. M. Kowalczyk, *Wprowadzenie*, w: *Przymierze Dwóch Serca*, red. M. Kowalczyk, Ząbki 2016, s. 8.

¹⁷⁵ Por. RVM 10.

¹⁷⁶ Jan Paweł II, Audiecja generalna *Istnienie Samoistne*, (Watykan, 07.08.1985), OsRomPol 6 (1985) nr 8, s. 3.

¹⁷⁷ Jan Paweł II, Homilia *Nieustanny cud Lourdes – przemiana serc*, (Sandomierz, 11.02.1990), OsRomPol 11 (1990) nr 2-3, s. 5.

Matki, która wypowiadając swoje *fiat*, przyłączyła się bez reszty do ofiary odkupieńczej swojego Syna¹⁷⁸.

Przyjęcie Maryi wraz z głębokimi doświadczeniami Jej serca, zwłaszcza z doświadczeniem przymierza z Bogiem i z Chrystusem, jest „kluczowym elementem poszerzenia i pogłębienia tej wiary, a więc także miarą serca ucznia Jezusa”¹⁷⁹. W oparciu o przymierze z Sercem Jezusa, Maryja łączy „nas z Chrystusem i wprowadza w nurt zbawczy przez swoją osobę, swój byt i istnienie łączące ludzkość z Chrystusem.”¹⁸⁰

Mając świadomość, że „pierwszy Kościół to jest ten, który buduje się w ludzkich sercach”¹⁸¹, konieczne jest uczenie się i wychowywanie w sobie serca nowego – na kształt Niepokalanego Serca Maryi, zjednoczonego z Sercem Syna¹⁸². Niech płonie w naszych sercach ten ogień, który Chrystus przyniósł na ziemię! Niech rozgrzewa nasze serca miłością do Chrystusa w Kościele i wznieca w nas żarliwość Jego Królestwa!¹⁸³.

*

Wypowiedzi św. Jana Pawła II wnoszą pogłębione zrozumienie, jak wyglądało przymierze Ich Serc od strony Jezusa i ze strony Maryi. Ona „Pełna Łaski” (Łk 1, 28) posiadała świadomość nadziei całego Ludu Bożego oczekującego na Mesjasza. Nadzieje całego Izraela skupione były w Jej osobie, Jej Sercu i woli. Jezus swym Sercem odczytał w Niej wielowiekowe pragnienia całego Izraela oczekującego na Mesjasza i zbawienie wieczne. W pełnej samoświadomości swego Bożego Synostwa i mesjańskiego posłannictwa, z całego Serca zjednoczył się z Sercem swej Matki – jako pierwszym Jego sprzymierzeńcem na ziemi. To On odwiecznie wybrał Ją na swoją Matkę i Pomocnicę. Dlatego też to Ona „najpełniej streszcza w sobie pragnienie tego zbawienia, jakiego człowiek i ludzkość może dostąpić tylko od Boga”¹⁸⁴.

¹⁷⁸ Jan Paweł II, Homilia *Jesteśmy wszyscy współodpowiedzialni za Kościół*, s. 62.

¹⁷⁹ J. Królikowski, *Przymierze Najświętszego Serca Jezusa i Niepokalanego Serca Maryi*, s. 43.

¹⁸⁰ NMI 59.

¹⁸¹ K. Wojtyła, *Kazanie do małżonków*, (Mistrzejowice, 10.11.1976), w: Tenże, *Wybór kazań nowohuckich oraz homilie Jana Pawła II w Krakowie - Nowej Hucie*, oprac. J. Stożek O. Cist, Kalwaria Zebrzydowska 1989, s. 172.

¹⁸² Por. Jan Paweł II, Przemówienie *Niech płonie w nich ogień*, (Lomé, 09.08.1985), OsRomPol 6 (1985) nr 8, s. 16.

¹⁸³ Por. tamże.

¹⁸⁴ Jan Paweł II, *Homilia*, (Jasna Góra 04.06.1979), w: *W pielgrzymce do ojczyznej ziemi. Jan Paweł II w Polsce 2 czerwca – 10 czerwca 1979*, Paryż 1980, s. 72.

Po dokonanej analizie niezwykle bogatej literatury przedmiotu, jakim jest przymierze Serc Jezusa i Maryi, można zarysować pewne wnioski wynikające z głębi myśli św. Jana Pawła II, wskazującego na nierozzerwalną jedność Serc Jezusa i Maryi:

1. Maryja zrodziła Chrystusa jako jedyną Prawdę, a zachowując ją w swoim sercu, na zawsze obdarzyła nią całą ludzkość¹⁸⁵ – jako niepowtarzalne spełnienie wszystkich nadziei i pragnień Izraela. Maryja jest całym Niepokalanym Sercem najściślej złączona z Najświętszym Sercem Jezusa Chrystusa w całej Jego misji, z jaką przyszedł na ziemię. Przymierze Serc Maryi i Chrystusa rozpoczęte podczas zwiastowania i odsłonięte w tajemnicy Narodzenia Jezusa, najmocniej uwidoczniło się we wspólnym przeżywaniu krzyża i Zmartwychwstania.

2. Liturgia Kościoła ukazuje Maryję jako Niewiastę walczącą ze smokiem (Ap 12, 1) w nawiązaniu do zapowiedzi z Protoewangelii (Rdz 3, 15). Przymierze Serc Jezusa i Maryi jest wypełnieniem tej walki z szatanem w obronie ludzi, których powołaniem jest życie wieczne z Bogiem. Jan Paweł II w swym nauczaniu wskazuje, że Maryja znajduje się w samym centrum tego zmagania ze złem, skierowanego przeciwko Bogu i zjednoczeniu ludzi z Nim. Papież zachęca wiernych do podjęcia duchowej drogi w łączności z Przymierzem Serc Jezusa i Maryi. Podkreśla on, że osobiste złączenie się z Przymierzem Serc Jezusa i Maryi wymaga także uczestnictwa w tej walce.

3. Jan Paweł II podkreśla, że przymierze Serc Jezusa i Maryi całkowicie skupia się na wypełnieniu planu Boga i zbawczej misji Chrystusa. Maryja jest wieczystą Opiekunką i Matką Nowego Przymierza zawartego z ludźmi przez Boga w Jezusie Chrystusie. Przymierze Ich Serc wyraża się we wspólnym duchowym «ojcostwie i macierzyństwie» względem wszystkich uczniów Chrystusa. Jest Ona Matką Eucharystycznego Serca Jezusa i przez duchowe macierzyństwo prowadzi do Niego wszystkich odkupionych Krwią Jej Syna.

5. Jan Paweł II wzywa chrześcijan do zespolenia się z tym przedziwnym przymierzem Serc. Nabożeństwo do Serc Jezusa i Maryi powinno prowadzić osobę wierzącą do wejścia całym sercem w głębię przymierza Ich Serc i realizowania go przez osobisty aktywny udział w tym przymierzu.

6. Ważne jest opracowanie teologicznego patrzenia z fascynacją na Maryję w świetle Jej aktywnego przymierza z Chrystusem, wskazywania przez Maryję drogi do Chrystusa, Jej niezłomnej wiary i absolutnej wierności Bogu.

7. Konieczne jest wypracowanie duszpasterskiej drogi duchowej w Kościele, prowadzącej wprost do udziału w Przymierzu Najświętszych Serc Jezusa i Maryi. Wskazane jest przygotowanie odpowiednich katechez dla uczniów oraz osób dorosłych, skierowanych do wszystkich środowisk oraz ludzi wszystkich stanów, szczególnie do rodziców. Katechezy te będą pomocą w aktywnym przyłączeniu się do Przymierza Serc Jezusa i Maryi we własnym życiu.

¹⁸⁵ FR 108.

Należy podkreślić, że Jan Paweł II wskazuje na szczególną „drogę Serca”¹⁸⁶. Osobiście przyjął teologię Serc Jezusa i Maryi za swój program życia. Dlatego też zachęca każdego człowieka, każdą osobę wierzącą, do osobistego wejścia na tę drogę przymierza z Sercami Jezusa i Maryi – całym swoim wnętrzem, całym sercem i całym swym życiem.

¹⁸⁶ Por. RM 28.